

Охорона здоров'я дітей є пріоритетним обов'язком держави, що визначено Конвенцією ООН про права дитини, Конституцією України, низкою законів та підзаконних актів України. Саме тому в кожному навчальному закладі мають функціонувати медичні пункти

ОРГАНІЗАЦІЯ МЕДИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ В ШКОЛІ

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ МЕДИЧНОЇ СЛУЖБИ В ШКОЛІ

Чинним законодавством України передбачено, що загальноосвітні навчальні заклади повинні бути укомплектовані кваліфікованими кадрами середніх медичних працівників, лікарів-педіатрів, психологів.

У випадку відсутності у штатному розписі посади медичного працівника керівництво загальноосвітнього навчального закладу укладає угоду з районною поліклінікою (дитячою та дорослою) про медичне обслуговування учнів.

Тобто, законодавством передбачено два варіанти організації роботи медичного кабінету школи: відкриття медичного кабінету як структурного підрозділу школи або укладення договорів про медичне обслуговування з районною поліклінікою.

У першому випадку керівництву школи необхідно зібрати пакет документів та подати його до Міністерства охорони здоров'я України для отримання ліцензії на медичну практику, як цього вимагає законодавство України.

У другому випадку — укласти договір із районною поліклінікою, яка має таку ліцензію, та підготувати приміщення, що відповідають санітарним, будівельним та протипожежним вимогам.

Олена БЕДЕНКО-
ЗВАРИДЧУК,

директор
юридичної компанії
«МедАдвокат»,
керівник проекту
«Медико-правовий
портал
«103-aw.org.ua»,
голова комітету
з медичного права
Асоціації правників
України,
юрист, лікар

Державними санітарними правилами і нормами влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів передбачено наявність медичного блоку, до складу якого входять такі приміщення:

- кабінет лікаря з приймальною для визначення гостроти слуху та зору учнів (завдовжки 7 м, площею не менше 16 кв. м);
- кабінет зубного лікаря (площею не менше 16 кв. м, обладнаний витяжною шафою);
- фізіотерапевтичний кабінет (площею 18 кв. м);
- процедурний кабінет (площею 10 + 8 кв. м);
- кабінет психофізіологічного розвантаження або кабінет логопеда (площею не менше 18 кв. м для організації занять із групою 6–8 дітей).

Зазначені санітарні норми розраховані як для загальноосвітніх навчальних закладів (медичний кабінет), так і для шкіл-інтернатів (медичний блок). Проте наявність фізіотерапевтичного кабінету, відокремленого процедурного кабінету в загальноосвітній школі не передбачена.

Державними санітарними нормами рекомендовано розміщення медичного блоку/кабінету на першому поверсі.

Приміщення має бути добре освітленим природним світлом та забезпеченим лампами штучного освітлення. Відносна вологість повітря має бути 40–60 %, температура повітря в медичних кабінетах — 21–23° С.

Медичний блок/кабінет повинен бути забезпечений холодним та гарячим водопостачанням, мати окрему кімнату особистої гігієни, обладнану унітазом та умивальником.

Керівник навчального закладу має пам'ятати, що у шкільному закладі є медичний кабінет, який повинен працювати відповідно до загальнодержавних Ліцензійних умов провадження діяльності з медичної практики. Керівництво освітнього закладу має право вимагати дотримання положень Ліцензійних умов, сприяти виконанню окремих їхніх положень, а у разі недотримання допомагати медичним працівникам якнайшвидше усунути недоліки.

Наприклад, при зверненні батьків чи законних представників дитини-школяра до керівника чи безпосередньо до медичного кабінету повинна надаватися вичерпна інформація про медичне забезпечення школи. Це сприятиме виникненню необхідної довіри до високого рівня школи та медичних працівників, що безпосередньо надаватимуть медичну допомогу.

ЗАВДАННЯ МЕДИЧНОЇ СЛУЖБИ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Медична служба навчальних закладів виконує певні завдання, зокрема:

- проводить обов'язкові профілактичні медичні огляди дітей з висновком про стан здоров'я, визначенням групи для занять фізичною культурою тощо;
- проводить профілактичні щеплення згідно з Календарем щеплень після лікарського огляду;
- здійснює профілактичні та оздоровчі заходи під час навчання;
- надає першу та невідкладну медичну допомогу;
- організовує госпіталізацію учнів за наявності показань та інформує про це батьків або осіб, які їх замінюють.

ОКРЕМІ ПОЛОЖЕННЯ ЛІЦЕНЗІЙНИХ УМОВ ПРОВАДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ З МЕДИЧНОЇ ПРАКТИКИ

Чинним законодавством передбачено повне та всебічне інформування пацієнта щодо рівня акредитації лікувально-профілактичної установи та освітньо-кваліфікаційного рівня медичних працівників, які забезпечуватимуть надання медичної допомоги. Інформацію необхідно розмістити і перед входом до медичного кабінету, і в самому кабінеті. Як це положення має бути відображено у діяльності медичного кабінету школи?

Передусім на дверях медичного кабінету має бути табличка з читабельним відповідним надписом «Медичний кабінет», «Медичний пункт» або «Медичний блок».

У медичному кабінеті на видному місці повинна бути інформація для пацієнтів (зазначимо, що пацієнтом є не тільки хвора особа, а й будь-яка здорова дитина, яка звертається з метою отримання інформації чи з профілактичною метою). У медичному закладі такий стенд зазвичай називають Куточком пацієнта.

Ліцензійні умови провадження медичної практики не містять відомостей щодо розмірів такого стенду, тому його замовляють під стандартні розміри, враховуючи перелік відомостей, визначених Ліцензійними умовами, а саме:

- фотокопія ліцензії на медичну практику, видана Міністерством охорони здоров'я України;
- копія виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців поліклініки, що забезпечує школі медичне обслуговування;
- акредитаційний сертифікат закладу охорони здоров'я (за умови функціонування більше двох років);

- перелік лікарських спеціальностей та спеціальностей молодших спеціалістів із медичною освітою, за якими проводиться медична практика (із зазначенням лікарських спеціальностей «педіатрія» або «загальна практика—сімейна медицина», для середнього медперсоналу — «сестринська справа (педіатрія)», «сестринська справа (загальна практика—сімейна медицина)» або «акушерська справа» для фельдшерів);
- режим роботи медпункту;
- відомості про керівника лікувально-профілактичної установи (ЛПУ) (прізвище, ім'я, по батькові керівника, його заступників), лікаря (прізвища, імена, по батькові, посада, категорія), документи, що засвідчують рівень освіти та кваліфікації;
- відомості про прийом громадян керівництвом ЛПУ;
- інформація про контролюючі органи, прийом громадян (хто їх приймає?) із контактними телефонами, зокрема організацій із захисту прав споживачів і пацієнтів;
- перелік прав і обов'язків дитини-пацієнта та її законних представників;
- книга відгуків та пропозицій громадян;
- Закон України «Про захист прав споживачів».

Директор школи повинен вимагати розміщення цієї інформації, надавши відповідний стенд.

Оснащення медичного кабінету

Відповідно до чинних норм законодавства, медичний кабінет повинен бути укомплектований засобами медичного призначення та лікарськими засобами для надання першої та невідкладної медичної допомоги. Нижче наводиться перелік необхідного устаткування, обладнання, виробів медичного призначення та лікарських засобів.

Перелік устаткування, обладнання та виробів медичного призначення медичного кабінету школи (табель оснащення)

№ п/п	Устаткування, обладнання або виріб медичного призначення	Кількість
1.	Письмовий стіл	1–2 шт.
2.	Стільці	4–6 шт.
3.	Ширма	1 шт.
4.	Кушетка	1 шт.
5.	Шафа канцелярська	1–2 шт.

6.	Шафа аптечна	1 шт.
7.	Медичний столик зі скляною покриттям:	
	а) із набором інструментарію для щеплення	1 шт.
	б) із засобами для надання невідкладної допомоги	1 шт.
8.	Холодильник (для вакцин і медикаментів)	1 шт.
9.	Умивальник	1 шт.
10.	Відро з педальною кришкою	1 шт.
11.	Ваги медичні	1 шт.
12.	Ростомір медичний	1 шт.
13.	Спірометр	1 шт.
14.	Динамометр ручний	1 шт.
15.	Лампа настільна для офтальмологічного і отоларингологічного дослідження	1 шт.
16.	Таблиця для визначення гостроти зору, розміщена в апараті Romma	1 шт.
17.	Тонometr	1 шт.
18.	Фонендоскоп	2 шт.
19.	Бинт маленький	2 шт.
20.	Бинт великий	2 шт.
21.	Джгут гумовий	4–6 шт.
22.	Шприци одноразові з голками:	
	– 2.0 мл	10 шт.
	– 5.0 мл	10 шт.
	– 10.0 мл	5 шт.
23.	Пінцет	1–2 шт.
24.	Термометр медичний	20–25 шт.
25.	Ножиці	2 шт.
26.	Грілка гумова	1–2 шт.
27.	Міхур для льоду	1–2 шт.
28.	Лоток фігурний	5 шт.
29.	Шпатель металевий	40 шт.
30.	Шини (Крамера, Дитерихса) пластмасові для верхніх кінцівок	10 шт.
31.	Ноші (носилки)	1 шт.
32.	Кварц тубусний	1 шт.
33.	Окуляри в дитячій оправі (ДР 56–58 мм) з лінзами в 1 дптр.	1 шт.
34.	Поліхроматичні таблиці для дослідження кольорового зору Е.Б. Рабкіна	1 шт.
35.	Плантограф дерев'яний (може бути виготовлений у шкільній майстерні)	1 шт.
36.	Килимок (1 м x 1,5 м)	1 шт.

Табель оснащення медичних пунктів шкіл медикаментами та перев'язувальними матеріалами із розрахунку на 100 дітей (на 1 рік)

№ п/п	Назва лікарського засобу	Кількість
1.	Розчин йоду спиртовий	1 фл. /50 мл
2.	Розчин брил. зеленого спирт. 2%	1 фл. /50 мл
3.	Розчин перекису водню 3%	3 фл. /150 мл
4.	Настій валеріани	2 фл. /50 мл
5.	Краплі м'ятні	2 фл. /50 мл
6.	Парацетамол табл.	3 уп.
7.	Цитрамон табл.	2 уп.
8.	Папазол табл.	2 уп.
9.	Активоване вугілля	5 уп.
10.	Калія перманганат	1 фл.
11.	Фурацилін табл.	1 уп.
12.	Мед. клей БФ-6	1 фл.
13.	Трубчатий бинт № 1	5 шт.
14.	Трубчатий бинт № 2	5 шт.
15.	Бинт стерильний 10x5	2 шт.
16.	Бинт нестерильний 10x5	2 шт.
17.	Серветки стерильні	1 пач.
18.	Вата	1 шт. /по 100 г
19.	Лейкопластир катуш.	1 шт.
20.	Марлеві пов'язки	10 шт.
21.	Сода питна	1 пач.
22.	Розчин аміаку 20%	1 по 50 г
23.	Хлорамін	1 пач./по 100 г
24.	Спирт етиловий 70%	200 г

Перелік лікарських засобів для надання невідкладної допомоги

№ п/п	Назва лікарського засобу	Кількість
1.	Атропін, 0,1%	3 амп.
2.	Кордіамін, амп.	1 уп.
3.	Еуфілін 2,4%	1 уп.
4.	Преднізолон	2 амп.
5.	Адреналін 0,1%	1 уп.
6.	Кофеїн 10%	1 уп.
7.	Супрастин 2%	1 уп.
8.	Фізіологічний розчин в амп.	2 уп.

9.	Аміназин 2,5%	2–3 амп.
10.	Розчин магnezії 25%	1 л
11.	Димедрол 1%	2 уп.
12.	Анальгін 50%	2 уп.
13.	Новокаїн 0,25%	3 уп.
14.	Піпольфен 2,5%	2–3 амп.

МЕДИЧНІ ПРАЦІВНИКИ: ПІДПОРЯДКУВАННЯ, РОБОЧЕ НАВАНТАЖЕННЯ, ПОСАДОВІ ОБОВ'ЯЗКИ

Як зазначалося вище, чинним законодавством України передбачено, що загальноосвітні навчальні заклади повинні бути укомплектовані кваліфікованими кадрами середніх медичних працівників, лікарів-педіатрів, які направлені керівництвом районних дитячих медичних закладів.

Тому безпосереднім керівником медичних працівників, які надають медичну допомогу в школі, є завідувач педіатричного відділення з організації медичної допомоги дітям у навчальних закладах. Проте всі організаційні питання, що виникають у роботі медичних працівників чи щодо забезпечення нормального функціонування медичного кабінету, вирішуються спільно з директором (його заступником) школи та завідувачем відділення й медичними працівниками. Наприклад, визначення часу для проведення профілактичних щеплень, необхідність у доукомплектуванні медичного кабінету обладнанням чи витратними матеріалами, проведення санітарно-просвітницької роботи, забезпечення нагляду за учнями під час карантину, облік та зберігання медичних книжок співробітників школи тощо.

Одним із організаційних питань, що має бути спільно вирішено, є визначення часу роботи медичних працівників у школі, тому що режим роботи школи та лікувально-профілактичної установи можуть не збігатися у часі. Крім того, до посадових обов'язків і лікаря, і медичної сестри входять певні обов'язки, які потребують їхньої присутності (окремо чи спільно), наприклад, у поліклініці, СЕС тощо. Зазначимо, що відповідно до Наказу Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження норм робочого часу для працівників закладів та установ охорони здоров'я» № 319 від 25 травня 2006 р., працівники закладів охорони здоров'я мають відпрацьовувати по 38,5 годин на тиждень (по 7 год. 42 хв. на день). Виходячи з цієї норми, організовується робота медичного пункту.

ЗАМІНА ТИМЧАСОВО ВІДСУТНЬОГО МЕДИЧНОГО ПРАЦІВНИКА У ШКОЛІ

Кожні п'ять років усі лікарі та медичні сестри проходять планове поглиблення знань на курсах підвищення кваліфікації. Програмою безперервної освіти медичних працівників передбачено також їхню участь у семінарах, конференціях та інших науково-практичних заходах. Крім того, медичні працівники також можуть бути тимчасово відсутніми через хворобу. Тому керівництво школи має узгоджувати заміну медичних працівників на період їхньої тимчасової відсутності.

У випадку попередньо запланованих медичних заходів у школі, які передбачають наявність лікаря чи медичної сестри, наприклад, проведення щеплень, лікувально-профілактична установа має направити медичного працівника, який замінить тимчасово відсутнього колегу.

Ще одна проблема, з якою стикаються керівники лікувальних та навчальних закладів районів, сіл та селищ, — недоукомплектованість штату медичного закладу необхідним медичним персоналом. Як зазначалося вище, таку організаційну проблему повинні вирішувати керівники медичної установи і школи разом із місцевою адміністрацією та Обласним управлінням охорони здоров'я. На період, поки до навчального закладу не буде направлено лікаря-педіатра (найчастіше саме лікарські посади є вакантними), медичне обслуговування школи має забезпечити фельдшер або медична сестра з найбільшим досвідом практичної діяльності. Для проведення лікарського огляду також залучаються лікарі-педіатри, що обслуговують інші школи (за графіком).

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

- 📖 Конвенція про права дитини, прийнята резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1989 р.
- 📖 Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 р. № 2801-XII.
- 📖 Закон України «Конституція України» від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР.
- 📖 Закон України «Про загальну середню освіту» від 13 травня 1999 р. № 651-XIV.

- 📄 Закон України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 р. № 2402-III.
- 📄 Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення медичного обслуговування учнів загальноосвітніх навчальних закладів» від 8 грудня 2009 р. № 1318.
- 📄 Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про організацію та проведення заходів по боротьбі з педикульозом» від 28 березня 1994 р. № 38.
- 📄 Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про удосконалення амбулаторно-поліклінічної допомоги дітям в Україні» від 29 листопада 2002 р. № 434.
- 📄 Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження норм робочого часу для працівників закладів та установ охорони здоров'я» від 25 травня 2006 р. № 319.
- 📄 Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про удосконалення медичного обслуговування учнів загальноосвітніх навчальних закладів» від 16 серпня 2010 р. № 682.
- 📄 Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики» від 2 лютого 2011 р. № 49.
- 📄 Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу. ДСанПіН 5.5.2.008-01; від 14 серпня 2001 р. № 63.

